

**ily cere-
cahier**

**over planten, of de
oorsprong van de wereld
emanuele coccia**

ily cere- cahier 10
a part of:

Emanuele Coccia

Het leven van de planten

---

*Een metafysica
van de vermenging*

Vertaald uit het Frans door Pieter Boulogne

Editie Leesmagazijn 2021

1

Over planten, of de oosprong van onze wereld

We spreken er amper over. Hun namen ontsnappen ons. De filosofie heeft hen altijd links laten liggen, meer nog uit minachting dan uit onoplettendheid.¹ Ze vormen het ornament van de kosmos, de bijkomstige, kleurrijke aberratie die in de marges van het cognitieve veld haar scepter zwaait. Onze hedendaagse metropolen zien hen als tierelantijntjes. Ze vinden een onderkomen buiten de muren van de stad, als onkruid. Of ze bestaan als objecten van massaproductie. Planten zijn de immer gapende wonde van het metafysische snobisme dat vormgeeft aan onze cultuur. Ze belichamen de terugkeer van wat we verdrongen hadden. We hebben ons van hen ontdaan om ons anders te kunnen voelen: rationele mensen, spirituele wezens. Ze zijn de kosmische tumor van het humanisme, het afval dat de absolute geest maar niet weet uit te roeien. Ook de levenswetenschappen lopen er in een bocht omheen. ‘De hedendaagse biologie, geënt op onze basiskennis over het dier, houdt zo goed als geen rekening met planten.’² ‘De literatuur over evolutie hanteert een zoöcentrische standaard.’ Biologiehandboeken behandelen planten ‘met tegenzin, als versieringen van de boom des levens, en niet als de vormen die deze boom doen overleven en groeien’.³

Hier speelt meer dan een epistemologische lacune:

Eindnoten hoofdstuk 1 vanaf pagina 155

‘omdat we zelf dieren zijn, identificeren we ons veel sneller met andere dieren dan met planten.’⁴ Zo ijveren wetenschappers, de radicale ecologie en de burgermaatschappij al decennialang voor de bevrijding van dieren.⁵ De afschaffing van het tussenschot tussen mens en dier (de antropologische machine waarover de filosofie spreekt⁶) is onder intellectuelen gemeengoed geworden. Niemand lijkt daarentegen vraagtekens te willen plaatsen bij de superioriteit van het dierlijke leven ten opzichte van het leven van de planten. Het recht op leven en dood van dieren primeert op dat van planten: een leven zonder persoonlijkheid en zonder waardigheid verdient geen empathie of toepassing van het moralisme waartoe wij, hogere wezens, ons kunnen bewegen.⁷ Ons dierenchauvinisme⁸ weigert om buiten de lijntjes te kleuren van ‘de taal der dieren die plantenwaarheden maar moeilijk kan plaatsen’.⁹ In die zin is de strijd voor een gelijke behandeling van alle dieren, zonder onderscheid tussen de bestaande soorten, een soort antropocentrisme met geïnternaliseerd darwinisme: het menselijk narcisme is gewoon uitgebreid naar het volledige dierenrijk.

Zij malen niet om deze aanhoudende verwaarlozing: ze koesteren een soevereine onverschilligheid tegenover de wereld der mensen, de cultuur der volkeren, de elkaar afwisselende koninkrijken en tijdsperken. Planten lijken afwezig, als waren ze ondergedompeld in een langdurige, doffe chemische slaap. Ze hebben geen zintuigen, maar afgesloten zijn ze allerminst: geen enkel andere wezen behoort meer tot de omringende wereld dan zij. Ze hebben geen ogen of oren om

de vormen van de wereld te onderscheiden, om haar beeld te vermenigvuldigen met de iriserende* kleuren en klanken die wij haar toedichten.¹⁰ Maar ze nemen deel aan de wereld in haar totaliteit, in alles wat ze tegenkomen. Planten lopen niet, kunnen niet vliegen: het ligt niet in hun macht om een bepaalde plaats boven de rest van de ruimte te verkiezen, ze moeten het stellen met waar ze zijn. Voor hen verkruint de ruimte niet tot een heterogeen krachterspel van geografieën. De wereld zit gebald in het stukje grond en lucht dat ze innemen. Anders dan bij de meeste hogere diersoorten gaan ze geen selectieve relatie aan met wat hen omringt. Aan de wereld die hen omgeeft worden ze onophoudelijk blootgesteld—ze kunnen niet anders. Het leven van de planten is integrale blootstelling, in absolute continuïteit. Het is helemaal één met de omgeving. Om op de wereld zo veel mogelijk aan te sluiten, ontwikkelen ze een lichaam dat meer op oppervlakte dan op volume gericht is: ‘Een typisch kenmerk van planten is hun bijzonder hoge oppervlakte/volume-verhouding. Het is dankzij deze grote oppervlakte, die zich letterlijk in de omgeving uitstrekt, dat planten erin slagen om de voor hun groei noodzakelijke, in de ruimte verspreide voedingsbronnen te absorberen.’¹¹ Hun bewegingsloosheid is de keerzijde van hun integrale aansluiting op wat hun toekomt, op hun omgeving. De plant kan onmogelijk gescheiden worden—*noch fysiek, noch metafysisch*—van de wereld die haar herbergt. Ze is de meest intense, radicale en pragmatische vorm van het *In-der-Welt-sein* (in-de-

* Iriseren, hier overdrachtelijk gebruikt, is het natuurkundige verschijnsel waarbij kleuren veranderen afhankelijk van de hoek van waaruit ze worden waargenomen. (Noot van de vertaler)

wereld-zijn). Door onze vragen tot planten te richten, kunnen we beter begrijpen wat het *In-der-Welt-sein* voor iets is. Planten belichamen de meest directe en elementaire band die het leven met de wereld kan aangaan. Daarnaast is het ook zo dat wanneer we de wereld in haar totaliteit willen beschouwen, planten de zuiverste observatiepost blijken. Onder de zon of de wolken, zich mengend met water en wind, is hun leven een eindeloze contemplatie van de kosmos. Een contemplatie die de objecten en substanties niet afzonderlijk behandelt, maar die alle nuances recht doet, inclusief hun versmelting met de wereld, inclusief het samenvallen met hun substantie. We zullen nooit tot planten doordringen als we niet eerst begrijpen wat voor iets de wereld is.

Eindnoten

1. Over planten, of de oorsprong van onze wereld

I

De enige uitzondering van belang in de moderne periode is het opus magnum van Gustav Fechner: *Nanna oder über das Seelenleben der Pflanzen* (Leipzig: L. Voss, 1848). Een klein aantal onderzoekers en intellectuelen begint deze stilte te doorbreken, in die mate dat sommigen gewag maken van een *plant turn*. Zie Elaine P. Miller, *The Vegetative Soul: From Philosophy of Nature to Subjectivity in the Feminine* (New York: State University of New York Press, 2002); Matthew Hall, *Plants as Persons: A Philosophical Botany* (New York: State University of New York Press, 2011); Eduardo Kohn, *How Forests Think: Toward an Anthropology Beyond the Human* (Berkeley: California University Press, 2013); Michael Marder, *Plant Thinking: A Philosophy of Vegetal Life* (New York: Columbia University Press, 2014); Jeffrey Nealon, *Plant Theory: Biopower and Vegetable Life* (New York, Columbia University Press, 2015). Enkele uitzonderingen daargelaten zoeken zij koppig een waarheid over planten in zuiver *filosofische* of antropologische literatuur, zonder daarbij in gesprek te treden met het hedendaagse denken over botanica, waaraan we nochtans opmerkelijke natuurfilosofische studies hebben te danken. Om enkel degene te noemen die mij het meest gevormd hebben: Agnes Arber, *The Natural Philosophy of Plant Form* (Cambridge: Cambridge University Press, 1950); David Beerling, *The Emerald Planet, How Plants Changed Earth's History*

(Oxford: Oxford University Press, 2007); Daniel Chamovitz, *What a Plant Knows: A Field Guide to the Senses* (New York: Scientific American/Farrar, Strauss & Cleveland, World, 1964); Karl J. Niklas, *Plant Evolution, An Introduction to the History of Life* (Chicago: The University of Chicago Press, 2016); Sergio Stefano Tonzig, *Letture di biologia vegetale* (Milan: Mondadori, 1975); François Hallé, *Éloge de la plante. Pour une nouvelle biologie* (Paris: Seuil, 1999); Stefano Mancuso & Alessandra Viola, *Verde brillante. Sensibilità e intelligenza nel mondo vegetale* (Florence: Giunti, 2013). Aandacht voor planten staat ook centraal in de hedendaagse Amerikaanse antropologie, te beginnen bij het flitsende opus magnum (eigenlijk over paddenstoelen) van Anna Lowenhaupt Tsing, *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins* (Princeton: Princeton University Press, 2015); en de werken van Natasha Myers, die hierover eveneens een boek voorbereidt, zie ook het artikel 'Involuntary Momentum: Affective Ecologies and the Sciences of Plant/Insect Encounters' van Natasha Myers & Carla Hustak in *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* (23 [3], 2012, pp. 74-117).

2

François Hallé, *Éloge de la plante* (op. cit.), p. 321. Tezamen met Karl J. Niklas behoort François Hallé tot de botanici die zich geen moeite hebben gespaard om van de contemplatie van het leven van de planten een echt metafysisch object te maken.

3

Karl J. Niklas, *Plant Evolution: An Introduction to the History of Life* (op. cit.), p. viii.

4

W. Marshall Darley, 'The Essence of "Plantness"', *The American Biology Teacher* (52 [6], sept. 1990, p. 356): 'As animals, we identify much more immediately with other animals than with plants.'

5

De bekendste zijn: Peter Singer, *La Libération animale* (Paris: Payot, collection 'Petite Bibliothèque Payot', 2012) en Jonathan Safran Foer, *Faut-il manger les animaux?* (Paris: L'Olivier, 2011). Het debat is echter zeer oud. Zie de grote werken van de oudheid, dat van Plutarchus: Plutarque, *Manger la chair* (Paris: Rivages, collection 'Petite Bibliothèque Rivages', 2002); en dat van Porphyrius: Porphyre, *De l'abstinence* (3 vol., Paris: Les Belles Lettres, 1975-1977). Voor de geschiedenis van dit debat, zie Renan Larue, *Le Végétarisme et ses ennemis. Vingt-cinq siècles de débats* (Paris: PUF, 2015). Het debat over dierenrechten, dat doordrongen is van een uiterst oppervlakkig moralisme, lijkt te vergeten dat heterotropie, als een voor ieder levend wezen natuurlijke en noodzakelijke dimensie, niet zonder het doden van andere levende wezens kan.

6

Giorgio Agamben, *L'Ouvert. De l'homme et de l'animal* (Paris: Rivages, collection 'Petite Bibliothèque Rivages', 2006).

7

Het debat over plantenrechten bestond als marginaal fenomeen ten minste sinds de publicatie van het beroemde hoofdstuk XXVII van Samuel Butlers *The Views of an Erewhonian Prophet concerning the Rights of Vegetables* (*Erewhon ou De l'autre côté des montagnes*. Paris: Gallimard, 1981), tot en met het klassiek geworden artikel van

Christopher D. Stone, 'Should Trees have Standing? Toward Legal Rights for Natural Objects' in *Southern California Law Review* (45, 1972, pp. 450-451). Voor een bespreking, zie de handige samenvatting van filosofische debatten in het werk van Michael Marder *Plant-Thinking* (op. cit.); en de stellingname van Matthew Hall, *Plants as Persons* (op. cit.).

8

W. Marshall Darley, 'The Essence of "Plantness"' (art. cit.), p. 356. Zie ook het artikel van J.L. Arbor, 'Animal Chauvinism, Plant-Regarding Ethics and The Torture Of Trees' in *Australian journal of philosophy* (64 [3], sept. 1986, pp. 335-369).

9

François Hallé, *Éloge de la plante* (op. cit.), p. 325.

10

Voor een bespreking van de zintuigen van planten, zie Daniel Chamovitz, *What a Plant Knows* (op. cit.); Richard Karban, *Plant Sensing and Communication* (Chicago: The University of Chicago Press, 2015). Het zwakke punt van deze onderzoeken zit vervat in hun hardnekkige pogingen om organen 'terug te vinden' die analoog zouden zijn aan de organen die waarneming bij dieren mogelijk maken, zonder daarbij een inspanning te leveren om, vertrekkend van planten en hun morfologie, het bestaan van een andere waarnemingsvorm te verbeelden, en de relatie tussen sensatie en lichaam te herdenken.

11

W. Marshall Darley, 'The Essence of "Plantness"' (art. cit.), p. 354. Oppervlakte en blootstelling aan de wereld staan centraal in Gustav Fechner, *Nanna oder über das Seelenleben der Pflanzen* (op. cit.); en in François

Hallé, *Éloge de la plante* (op. cit.).

Voor een bespreking van de relatie tot de wereld, zie het mooie boek van Michael Marder, *Plant-Thinking* (op. cit.). Dit is het meest diepgaande filosofische werk over de natuur van plantaardig leven.

COLOFON

Het leven van de planten van Emanuele Coccia is uitgegeven in de reeks Editie Leesmagazijn. Het omslag en de basis lay-out zijn verzorgd door Connie Nijman. De tekst is gezet uit de DTL Fleischmann. Het druk- en bindwerk is vervaardigd door BALTO print te Kaunas, Litouwen.

www.leesmagazijn.nl

Printed and bound in Lithuania

© 2 0 1 6
E D I T I O N S
P A Y O T
& R I V A G E S
© 2 0 1 8
E D I T I E
L E E S
M A G A Z I J N

This book is published by arrangement with Literary Agency
Wandel Cruse, Paris

NUR: 730 ISBN: 978-90-831727-2-9 Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar
gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij mechanisch, elek-
tronisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

notes:

ily cere- cahiers is a collection of texts(fragments). it is a branch of the collective *it is part of an ensemble*. these texts function as starting points for dialogues within our practice. we also love to share them with guests and visitors of our projects.

the first copy of *ily cere- cahier 10* was printed in september 2023

1	the artist as producer in times of crisis	okwui enwezor
2	the carrier bag theory of fiction	ursula k. le guin
3	arts of noticing	anna lowenhaupt tsing
4	whatever & bartleby	giorgio agamben
5	notes toward a politics of location	adrienne rich
6	the intimacy of strangers	merlin sheldrake
7	the zero world	achille mbembe
8	why do we say that cows don't do anything?	vinciane despret
9	nautonomat operating manual	raqs media collective
10	on plants, or the origin of our world	emanuele cocchia
11	hydrofeminism: or, on becoming a body of water	astrida neimanis
12	the gift and the given	eduardo viveiros de castro
13	the three figures of geontology	elizabeth a. povinelli
14	what lies beneath	george monbiot

www.ilycere-cahiers.com
www.itispartofanensemble.com
www.naipattaofficial.com

